

Ytbehandling av trä
– lasyr, bets och olja

Möjligheten till att påverka träets utseende och slitstyrka

Precis lika viktigt som det är att välja träslag är valet av ytbehandling. Ytbehandlingen ger dig möjligheten att kunna påverka både träets utseende och slitstyrka. Men ytbehandling inom träindustrin är en teknik som kräver både kunskap och erfarenhet. Läs mer nedan om våra olika typer av ytbehandlingar, vad som är viktigt att tänka på och vad vi kan hjälpa dig med för att få ett lyckat slutresultat.

Ytbehandling är olika metoder för att få produkter eller material att uppfylla vissa önskade kriterier såsom att motverka slitage eller att få en estetisk speciell yta.

Kulör målade ytor med glanstal ca 30-35 enligt NCS-skalan tillverkar SSC dagligen och eftersom det är en standardiserad process avhandlas det inte mer detaljerat här.

Då vi strävar efter att minimera negativa miljöeffekter och minska våra utsläpp använder vi till största del vattenbaserad ytbehandling. Vid krav på hygienklass som ska tåla alkoholbaserade rengöringsmedel använder vi syrahärdad ytbehandling. Detta förekommer exempelvis i sjukhusmiljöer.

Olika typer av ytbehandling med olika syfte

• Lasyr

Lasyr, infärgad lack, pigmenterad lack, laserande färg är i vår värld samma sak. En laserande färg är en färg med låg pigmenthalt. Den blir därmed genomsynlig och har låg täckförmåga. Lasering av trä tillåter träets ådring att bli

mer eller mindre synlig beroende på kulör och pigmentmängd. Att ange mängd pigment i procent kan innebära stora variationer mellan olika tillverkare. Lasyren appliceras med antingen manuell sprutmålning eller i automatiska linjer.

• Bets

Vid ytbehandling med bets skapas en kulör på ytan, samtidigt som träets naturliga struktur syns igenom. Bets färgar träet på djupet och absorberas olika beroende på träets hårda och mjukare delar. Betsen skyddas av en klarlack i standardglansvärde om ej annat anges.

• Olja

En ytbehandling med olja bildar ingen film utan tränger ner i träet. Ytan blir vatten- och smutsavvisande och kräver löpande underhåll då oljan torkar ut. Eftersom den manuella appliceringen bidrar med ökade kostnader och längre leveranstider, är det endast i enstaka fall vi erbjuder ytbehandling med olja av invändiga produkter.

Glanstal

Glansvärde/glanstal är ett mått som används för att beskriva hur matt eller blank ytan man behandlar kommer att bli. Skalan går från 0 till 100. Är glanstalet 0 kommer ytan att bli helt matt, om glanstalet är 100 innebär det att ytan kommer att bli väldigt blank, så kallad pianolack.

Vid klarlack ligger det normala glansvärdet på cirka 20-30. Detta ger en halvmatt yta. Matt klarlack med glansvärde cirka 10 används ibland då man ersätter oljade ytor.

Standard för Färg och lack

SS184280 är en standard för Färg och lack – visuella defekter i ytskiktet hos industriellt belagda byggvaror av trä. Denna standard omfattar visuella defekter hos industriellt belagda snickerier av trä och träbaserade produkter, dvs industriellt målade dörrar, fönster, lister, trappor och invändiga paneler. Standarden rör enbart visuell bedömning och kan därför inte användas för bedömning av teknisk kvalitet. Där ges hänvisning om exempelvis betraktelseavstånd och ljus.

Prover

SSC har ingen möjlighet att skicka prover utan en registrerad order. Vi har inte heller prover på lager eftersom trä är ett levande material och proverna åldras och mörknar med tiden. En ytterligare anledning är att de detaljer som

vi ytbehandlat kan ha en ådring eller struktur som ger ett avvikande utseende jämfört med den tänkta målbilden. Det är därför viktigt att tänka på att använda sig av kulörprover som är relativt nya samt att samordna prover med samtliga leverantörer.

Beställning av likare

Vid en registrerad order hjälper vi dig gärna med att ta fram en sk likare. En likare är en provbit av trä med önskad ytbehandling. Läs mer kring detta under Process vid beställning.

Helhetsbild och samordning

Man bör tidigt i ett projekt ha en helhetsbild kring vilka olika produktgrupper som ska ingå och vilka olika ytbehandlingar som ska användas eftersom det kan skilja mellan olika tillverkare när det kommer till förbehandling (hyvling, slipning), utrustning eller val av trämaterial. Exempelvis golv, lister, väggpaneler, glaspartier, dörrkarmar, dörrblad kommer sällan från samma tillverkare, därav vikten av helhetsbild och samordning. SSC kan erbjuda det bredaste sortimentet av snickerier i Norden.

Vid snickerier med nämnda ytbehandlingar finns ingen uttalad färgkod för att säkerställa ett likvärdigt slutresultat likt NCS eller RAL. Vi betonar därför vikten av att ha ett godkänt prov från slutkunden som finns tillgängligt för samtliga tillverkare i projektet att jämföra mot.

Process vid beställning

Vid beställning av speciella ytbehandlingar måste man beakta längre leveranstider för att hinna med processen nedan. Se även till att enas om hur många prover som ska ingå i beställningen. SSC har ingen möjlighet att skicka prover utan en registrerad order. Vid ordertillfället ska det klarläggas vem som tar fram likare – kund eller SSC.

1. Likare, ytbehandlat prov i trä, översändes.
2. SSC tar fram färgprov från färgleverantör med likare som referens.
3. SSC tar fram ett träprov och ytbehandlar med färgprov som därefter skickas till kund.
4. Tid för utvärdering, återkoppling och beslut om det behövs skickas ett andra prov, varpå processen upprepas.
5. Prov godkänns och signeras.

Slutsatser

- Man bör tidigt i ett projekt ha en helhetsbild av vilka olika produktgrupper och trämaterial som kommer att ingå. Vilka ska ha ytbehandling, vilka ska ha samma ytbehandling?
- Kontrollera med tillverkare vilka ytbehandlingar som erbjuds. Fordelar och nackdelar.
- Ta fram en lämplig referens/likare tidigt för att visa projektets vision samt för att säkerställa ett lyckat slutresultat.
- Olika trämaterial, exempelvis massivträ, fanerade skivor och dörrfanér, reagerar olika på ytbehandlingar. Ta med i beräkningen att det kan behöva testas olika metoder innan man kommer fram till det önskade utseendet.
- Ta fram en mock-up eller ett provrum för att kunna testa er fram eftersom storleken på provytan kan påverka helhetsintrycket. Allt för att kunna säkerställa ett lyckat slutresultat!

